

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

Изази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стану, у Новоме Саду.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

На главној скупштини друштва за српско народно позориште 14. (26.) јуна 1880. год. прочитао је начеоник друштва др. Стеван Павловић овај извештај о стању и радњи народнога позоришта:

Славна скупштино! И ако вам у овогодишњем извештају немам јавити за какве замашне догађаје у животу нашег народног позоришта, али ипак могу јавити за неке ствари, које нам улевају узданицу за бољу будућност, које нам показују, да има снаге и добре воље у нашем народу и на овом просветном пољу, само треба усталаца, који ће ту снагу развити, добру вољу поткрепити и осоколити, који ће огањ, који тива у његову срцу, распалити.

Да почнем са обичним нашим радом.

Управни одбор држао је од лањске до овогодишње главне скупштине девет, економски одсек седам, а позоришни одсек осам седница, у којима су вршени редовни послови.

Међу главнијим ваља ми споменути ове:

Према одлуци лањске скупштине био је расписан стечај за место помоћника г. управитељу Ружићу, коме би била дужност вршити рачунарске, манипулационе и друге писарске послове код глумачке дружине, као и све, што би му наложио управитељ. Пријавило се 6 стечника, који су послани управитељу на мњење. Управитељ је између њих препоручио једног за избор, али овај одустане, добивши службу на другом месту. Тако управитељ буде приморан спомоћи се неким глумцима.

Пок. Милица Секулића рођ. Поповића из Т. Бечеја, завештала је позоришту легат од 50 фор. Муж њезин, Јован Секулић, позван је, да тај легат исплати.

Пок. Север Нинчић из Ст. Кањиже завештао

је позоришту годишњу потпору од 75 ф. а. вр., о чему ће се изнети пред скупштину засебан извештај.

Ове године ступило је позориште у посед завештаја пок. Стевана Бадрљице из Сенте, по што му је удовица, Јулијана Мелисекова, 12. априла п. р. о. г. преминула. Завештај се састоји из куће магазина и 8 ланаца земље, којима је вредност близу 15.000 фор. Изаслан је био члан управног одбора г. Данило Манојловић, да заједно са друштвеним луномоћником, г. дром Стеваном Малешевићем у Сенти, приме оставину и преведу је на име српског народног позоришта. Завештач је оставио то имање своје као закладу, од које да се троши само годишњи приход, који износи 1.150 фор. О тој заклади изнеће се особити извештај.

Са разлога, што овдашња позоришна зграда доноси слабо прихода и што се често у корист оварошкој болници дају представе, а и сама је општина кадшто употребљава, замољена је иста варошка општина, да опрости ово друштво од плаћања годишње закупнине од 10 дук. за земљиште, на ком је позоришна дворана, или да бар пристојбу, коју би ваљало плаћати ради признања власништва, сведе на најмању меру. Варошка општина смањила је ту закупнину на 4 дуката на годину, почињући од 1. јан. 1880. па до 31. дек. 1891.

На молбу Бранка Димитријевића из Модоша, који је превео на мађарски језик шаљиву игру пок. Косте Трифковића, „Љубавно писмо“, допуштено је, да се то позоришно дело може приказивати на мађарским позорницама. Исто тако допуштено је и певачком друштву „Вили“ у Вараждину, да може приказивати шаљиве игре Косте Трифковића: „Школски надзорник“, „Пола вина, пола воде“ и „Израчица“.

Глумачка дружина обишла је у свом редовном послу за ову прошлу годину ова места: Ст. Бечеј, Сенту, Вел. Кикинду, Темишвар, Вршац, Панчево, Вел. Бечкерек, а сад је у Меленцима, одакле ће поћи у Тител, па онда у Вуковар. Свуда ју је наш народ својски и родољубиво дочекао, а и глумачка дружина знала је то поверење оправдати и себи и свом народу образ осветлати. Нека је овде тима родољубивим општинама јавна захвалност и признање, што нашу глумачку дружину својски прихватише и припомогаше јој у њеном народном а трудном послу! Особита пак хвала нека је честитој општини сенћанској и велико-кикиндској, које бесплатан подвоз дадоше нашој глумачкој дружини. А колико се глумачка дружина потрудила, да ту њихову добру вољу оправда, најбоље сведочи то, што је око 3.000 фор. сувишка привредила, од чега је, по што је нека свота у напред употребљена на изд. тке месеца јуна, до 2.350 фор. у готову преостало. За ову ванредну привреду, ванредну појаву, понајвише ваља захвалити г. управитељу Димитрију Ружићу, који је поред своје ванредне глумачке вештине и у овој економској струци развио своју снагу и вештину и употребио сав свој труд. Ово нека му не буде као хвала, јер само дело себе хвали, него као признање на овом народном збору пред нашим народом изречено, да се и други на њ угледају, те у којој ко струци може припомогне свом на-

роду. Без пожртвовања нема помоћи нашем народу, али нема ни праве насладе, ни спокојства у савести за истинитог родољуба.

Знатнији прилози, учињени позоришту ове године, ови су: Штована вуковарска штедионица одредила је прилог од 50 фор., румска штедионица 40 фор.; г. Ђура Крстанић из Баје послао је 60 фор., што су као прилози купљени тасом за две године у бајској цркви православној. Нека би било среће, да се и друга друштва угледају на њих, па да не даду, да нам пресахне овај извор народне просвете, који је сваком, па и најпростијем приступачан, и који све жилице народног грма неосетно и благодетно запаја.

Главница позоришног друштва, које у обвезницама које у позоришној згради, била је месеца јула 1879. год. . . . . 31.272 фр. 51 н.

По одлуци скупштинској збрисано је као сумњива и неутерива свота . . . . . 1.299 фр. 23 н.

Остало је дакле 29.973 фр. 28 н.

И тако се сада поуздано може казати, да нам је главница на чисто до 30.000 фр., не рачунајући горе поменути сувишак, који је глумачка дружина привредила и којом се тај мањак попуњује, и не рачунајући поменути закладу пок. Стеве Бадрљице, која нам такође доноси 1000 форината годишњег прихода.

(Наставиће се.)

Ж И С Т И Ћ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Лаворика и просијачки штап, позоришна игра у 3 чина, с певањем, од К. Холтаја, превео Н. Ј. Мостић. Завршна игра у 1 чину: Просијачки штап и лаворика.) (Свршетак.)

И доста, тако пролази већина одушевљених и занетих песника. И у нас је таквих прилика. Није ми треба спомињати ни ране позлеђивати.

Предмет је црпен из обична живота: увет је за жртву песник; али не пролазе боље ни други велики умови. За живота презирање и багателисање, након смрти диже се тек слава „у седмо небо“, али која вајда!

Идеалистама не може бити по вољи „Лаворика и просијачки штап“, или боље да речемо други део: „Просијачки штап“, док први део, „Лаворика“, ни једноме не би криво било. Али материјалистама је таман, како они држе и мисле. Они ће се чисто светити песнику Хајнриху, коме су занесењаку и фанатику-песнику, коме су важније

лаворике, него насушни хлеб. Са њихова гледишта и по њиховој теорији живота људског не би ни било песника; али како је дух над свачим, тако је и појезија над ниским материјализмом. Цео живот је фантазија или „санак, само санак леп“.

Смер је овим делом постигнута, ако узмемо и са једне и са друге стране. Показано је, да не вајди певати, да не хасни заносити се за идеалима, кад се никакве користе отуда нема; али је показано и то, да такви људи, да дела њихова живе, да живе дуго у народу, који их је родио, да живе у свету, који уме и зна ценити лепоту, који схваћа поезију живота људскога.

Читаво дело извео је писац начином врло осетљивим; „срцепарајућих“ сцена је доста; сузе и мараме имају посла; види се, да је много држао на ефект и да је доста и успео, но ипак не бисмо рекли, да је у избору пофалпна позоришна управа. Та то, што се догађа у животу често, може се догодити и на даскама, што се виђа у

животу, у свету, може се видети и на позорници и међу глумцима.

Поред других важних и лепих смерова, поред неговања вештине, позориште мора и језик неговати. На први поглед, или, боље рећи, слушајући први пут са дасака говор представљача, чусмо и таквих реченица, које српски не звоне; а кад бисмо најљубиво прочитали дело, за цело бисмо нашли и више чега, што није наше и што би сигурно могли вратити онима, од којих узajмљујемо и још да им кажемо „лепа хвала“. Ако се добро сећамо, чусмо, да је баштовану „производ баште била храна“, да је „Хајдрих написао песму на Агнију“, па „будите ми добри“ и још неке ствари.

Да публика ужива, треба да представљање тече што лепше и вештије. И несретнијем и лошијем комаду може вешто представљање глумачко да даде целине и колико-толико лепоте. А ако је представљање као што треба, а и комад, онда ће публика за цело задовољно провести вече и не ће се покајати, што дође у позориште.

Са представљањем наших глумаца у прошлу недељу мора свако задовољан бити. Нама је мило, што ово у опште за све глумце можемо рећи. Ту нам се показаше стари наши сви и ни једноме никакве замерке нема. Види се, да за ово време на страни не малаксаше духом, но осташе тврди стубови нашега народнога позоришта: то бар показаше овом првом представом, а надамо се, да ће тако бити и са сваком другом.

Ако смо ради, да нам позоришно друштво буде што боље, морамо пазити, скоро највише пазити, да нам глумци добро представљају.

Као свагда и свугде, тако и сада г. Ружић је Хајдриха представљао, како само он представљати знаде. Нема те улоге, у којој Ружића не видимо као права вештака. Г. Добриновић, швабе Федор, као богат небрига, и г. Лукић, као старац баштован, тако исто гђа Рајковићка у улози Агније, а гђца Л. Хаџићева у улози Матилде, беху на своме месту.

Од нових чланова морамо споменути г. Милозављевића и г. Димитријевића, који се показаше и који обећавају, да ће скорим временом бити добри представљачи. Г. Милозављевић је старца Грунда у неким моментима вешто извео; што није свуда погодио, не смета ништа да смо ипак задовољни. У оваким улогама треба више да пазе, како ће му говор и разговор приличити седој коси и белој бради, како ће му држање и кретање више старачко бити. Г. Димитријевић је представљао добро, изузевши неке прилике, у којима није показао доста живости, као што би могли споменути ону, кад дознаје, да је Агнија послала лаворику Хајдриху и да га она воли, ако не баш и љуби. Ту се удара на срце, а срце није разум хладан, оно не размишља. Г. Станојевићу нека је препоручено више слободе. Публика није тако страшна, а даске су јаке — нека се не боји, па ће и он заслужити наше признање. Остале новајлије учиниле су, колико су могле, а учиниће и више: сви ће они бити врени чланови српског народнога позоришта, ако својски приону, да врше тешки глумачки задатак.

С—

ПОЗОРИШТЕ.

* (Народно позориште у Загребу.) 1. октобра о. г. отворена је позоришна сезона у Загребу представом опере „Анде“, од Вердија. У тој опери певала је примадона, тенор, баритон и бас талијански, а Лесићка, Антон и зборови хрватски. Руси, вели „Vienac“, чисте талијанску оперу са својих позорница; читамо у чешким листовима, каквим одушевљењем и жртвама приређују Чеси репертоар изворних чешких опера; зна се, каквим пијететом негују Пољаци своју пољску музику, — само ми Хрвати чинимо у том погледу изнимку. У почетку почело се лепо радити, да се створи хрватска опера. Имали смо већином домаће, или већ подмаћене певаче, који су по више година били чланови наше опере и певали хрватски; али у последње време завладало је правило, да се певачи траже само у Италији и да ти нису дужни певати хрватски. Зар се доиста нису могле наћи силе, које би се обвезале, да певају хрватским језиком? Није нам ни из далека намера, да правимо управу неприлике, али ће нам сваки непристан допустити, да није у реду, да је срамота по наш народ, кад се хрватским новцем ради на штету народности хрватске, то јест, језика хрватскога, који у нашој опери као пасторче мора да животари, док се туђинштина на радост свих непријатеља хрватства (а имамо их, Богу хвала, доста!) као у својој кући бани и шири.

„Анда“ приказала се сценички велелепно. Набава те опере и опрема за њу стоји 7000 фор. Не би се имало ништа приметити против таквог тропка, ако управа располаже обилним приходом. О томе се, у осталом, сумњамо, и баш за то питамо, кад се на једну једину оперу издаје толико новаца, може ли управа и за драму слично што учинити. Зар драма и на даље да буде „пепељугом“, а опера (па још талијанска) да гута две трећине целога позоришнога прихода? Мисли ли управа на састављање изворнога репертоара, на драматску школу, на подмладак? Куд год погледамо по том заводу, видимо, да се ради без системе, без цели, од данас до сутра, околност, која мора задати бриге сваком пријатељу тога домаћега завода.

* (Немачко позориште у Сарајеву.) Како јавља званични „Сарајевски лист“, скупио је неки Спира ногу, повелику немачку глумачку дружину од двадесет и два члана и узео је у најам позоришну зграду, коју је саградио сарајевски грађанин Салом у Ферхадовој улици. У свом позиву наглашује управитељ Спира, да ће се публика ове сезоне изврсно забављати, јер се ваљано побринуо за приказивање оперета, лакрдија, шаљивих игара итд. Јадно Сарајево, шта си дочекало, да по теби „немачки културтрегери“ шире свој несласти, поварени укус!

* (Пољско позориште у Варшави.) На пољском позоришту у Варшави приказала се нова шаљива игра грофа Александра Фредра (сина) под насловом „Велико братство.“ Пољска критика изјављује се веома похвално о том новом производу генијалнога пољскога драматурга, С мањом хвалом спомињу се „Суседи“, шаљива игра од Михаила Балуцкога, једнога између најбољих писаца шаљивих игара међу Пољацима.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

3. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕПЛАТИ 2.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 19. НОВЕМБРА 1881:

ЖЕНСКИ РАТ.

ШАЉИВА ИГРА У 3 ЧИНА, НАПИСАО СКРИВ И ЛЕГУВЕ, ПРЕВЕО Л. ТЕЛЕЧКИ.

ОСОБЕ:

Грофица Отрвалска, рођена Кермадијева	Д. Ружићка.
Леона Вилгонтијева, њена нећака	Л. Хацићева.
Хенрик Флавињел	Димитријевић.
Густав Грињон	Ружић.
Барон Монришар	Лукић.
Нижи официр драгонски	Банковић.
Жандарски официр	Јовановић.
Слуга	Б. Рашић.

Збива се у дворцу Отрвалу близу Лиона. Време: 1807.

У суботу 21. новембра: „МАРИЈА СТУАРТОВА“. Жалосна игра у 5 чинова, написао Ф. Шилер, превео Н.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.